

співачам-початківцям). Прикарпатський національний ун.-т ім. В. Стефаника. Івано-Франківськ, 2017. 56 с.

REFERENCES

1. Vasylenko, L. M. (2015). Pedagogichni pidkhody ta pryntsypy formuvannya vokal'no-metodychnoyi maysternosti vchytelya muzychnoho mystetstva. [Pedagogical approaches and principles of formation of vocal and methodical mastery of a music teacher]. Nizhun. № 1. S. 119–125. [in Ukrainian]
2. Kosyak, L. I. (2015). Metodychni aspekty formuvannya navychok vokal'no-slukhovoho samokontrolyu v maybutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva u klasi postanovy holosu. [Methodical aspects of the formation of vocal and auditory self-control skills in future music teachers in the class of voice production]. Krivui Rig. Вип. 45. S. 410–418. [in Ukrainian]
3. Merezko, YU. V. (2016). Stymulyuvannya tvorchoyi samorealizatsiyi maybutn'oho vchytelya muzychnoho mystetstva u protsesi vokal'no-vykonavs'koyi diyal'nosti. [Stimulation of creative self-realization of the future music teacher in the process of vocal performance]. Kyiv. S. 619–625. [in Ukrainian]
4. Ovcharenko, N. (2016). Suchasnyy stan pidhotovky maybutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva do vokal'no-pedahohichnoyi diyal'nosti. [Current state of preparation of future teachers of musical art for vocal-pedagogical activity]. Kyiv. *Упр. 4*. S. 93–99. [in Ukrainian]
5. Profesiyna osvita. Slovnyk [Professional education. Dictionary].

URL : https://professional_education.academic.org. [in Ukrainian]

6. Shulyar, O. D. (2017). Metodychni porady z pytan' orhanizatsiyi samostiynoi roboty z sol'noho spivu, vokal'noyi maysternosti ta postanovy holosu (na dopomohu spivakam-pochatktivsyam). [Methodical advice on organizing independent work on solo singing, vocal skills and voice production (to help beginner singers)]. Ivano Frankivs'k. 56 s. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ШАФАРЧУК Тетяна Георгіївна – старший викладач кафедри теорії музики та вокалу Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського.

Наукові інтереси: професійна підготовка фахівців в галузі музичного мистецтва.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

SHAFARCHUK Tetyana Georgiivna – senior lecturer at the Department of Music Theory and Vocal Theory of the K. D. Ushinsky South Ukrainian National Pedagogical University.

Scientific interests: professional training of specialists in the field of musical art.

Стаття надійшла до редакції 07.07.2023 р.

УДК 378.1: 168.52

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-209-334-338

ШЕВЧЕНКО Інга Леонідівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри мистецької освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-9715-9864>
e-mail: ingashev4encko@gmail.com

ДОБІР НАВЧАЛЬНОГО ХУДОЖНЬОГО РЕПЕРТУАРУ В КЛАСІ СОЛЬНОГО СПІВУ ЯК СКЛАДОВА ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

В умовах модернізації вокально-хорової освіти постає питання щодо добору навчального педагогічного репертуару як найважливішої складової роботи зі студентом у класі сольного співу.

У статті проаналізовано шляхи дослідження голосу, його виховання та розвитку вокальної техніки, визначено необхідність комплексного підходу до виховання співацьких навичок та музичних здібностей (тонального, ритмічного та гармонічного відчуттів, музичної пам'яті та слуху), що пов'язується з формуванням вокальних навичок, наголошено, що вокальний репертуар є фундаментом освітнього процесу і важливим засобом виховання співака. Розкрито технологію та методи добору навчального художнього репертуару для студентів – майбутніх вчителів музичного мистецтва у класі сольного співу, висвітлено принципи добору вокальних творів педагогічного репертуару. Визначено роль методично вірно підбраного репертуару у процесі професійної підготовки студентів, що потребує від викладача перспективного бачення педагогічного процесу, враховуючи індивідуальні здібності студента: темперамент, вокальні дані та загальний рівень музичної культури. Розкрито зміст вокальних жанрів: вокаліз, народна пісня, джазові композиції, романс, світовий хіт, які є складовими навчальнопедагогічного репертуару майбутнього вчителя музичного мистецтва. Запропоновано приклади музичних композицій, які сприятливо впливатимуть на вокальний розвиток студентавокаліста. Встановлено, що процес добору навчального вокального репертуару є найважливішою складовою роботи зі студентами у класі сольного співу. Добір навчального репертуару, виховання своєрідної манери співу та методика постановки співацького голосу – процеси, які мають здійснюватися паралельно, доповнюючи один одного, і є важливими складовими фахової підготовки та професійної діяльності студента – майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Ключові слова: мистецька освіта, музично-творча діяльність, навчальний процес, вокальна музика, навчальний художній репертуар, вокальні здібності, професійна підготовка майбутнього педагога, викладач, студент.

SHEVCHENKO Inha Leonidivna –

Ph.D., associate professor of the Chair of Art Education
of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-9715-9864>
e-mail: ingashev4encko@gmail.com

SELECTION OF ACADEMIC ART REPERTOIRE IN THE SOLO SINGING CLASS AS PART OF THE FUTURE TEACHER OF MUSICAL ART PROFESSIONAL TRAINING

The article is dedicated to actual questions of contemporary future teachers' vocal training. The retrospective analysis of historical development of national vocal preparation defines the need for a comprehensive approach to the education of singing skills and musical abilities: tonal, rhythmic and harmonic sensations, musical memory and hearing, which was associated with the formation of vocal skills.

Researches of methodical literature on questions of vocal preparation showed that a scientific hike to the vocally-pedagogical process had been begun with mastering of West-European musical styles. And directions of methodical developments on questions of education of voice were related to the decision of performing tasks of certain level within the framework of stylistic and genre requirements. It is certain also, that pre-October methodology of vocal education was sent to development and perfection of individual abilities. In soviet time the process of capture of a vocal technique examined as a second-rate method of decision of performing tasks.

Technology and methods of selection of training vocal repertoire for the future teacher of musical art in the solo singing classes had been discusses. Selection of training repertoire requires the vision of pedagogical process as an integrated and coherent system, taking into account the individual capabilities of the students singers, temperament, vocal and overall musical culture. Selected repertoire for every student must meet the level of his vocal and performing skills and to promote vocal and artistic development and maintenance of the singer. The article assures the principles of selection the vocal works for pedagogical repertoire, the methods of selecting of training repertoire for students vocalists. It is stated that perfect methodically selected training repertoire plays a great role in future teachers' of musical art professional training. Students are recommended to start with vocal compositions with a small, limited range of singers, in the middle tessitura voice at a moderate pace, with a simple melodic line. Selection of difficult repertoire can cause negative consequences. If the vocal work requires a great strength in sound or uncomfortable for the student singer's tessitura, it can cause injury of vocal apparatus. It is highlighted the content of vocal genres that are the basis of future teachers' of musical art educational training repertoire, in particular: vocalize, folk songs, romance, jazz works, world hits. It is offered examples of musical compositions that have a positive impact on the teachers' of musical art vocal development.

The article defines the role of the right repertoire for future teachers' of musical art training. There also analyzed methods of formation of the training repertoire. Diverse training vocal repertoire acquisition contributes much experience in various areas of music. In the process of professional training each student finds his favorite style that suits his temperament, nature and vocal music taste. Therefore every teacher must help shape an individual performing style of student by a true vocalist vocal repertoire selection.

Key words: art education, musical and creative activity, educational process, vocal music, training vocal repertoire, vocal abilities, professional training of the future teacher, teacher, student.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. В умовах модернізації вокально-хорової освіти постає питання щодо добору навчального педагогічного репертуару як найважливішої складової роботи зі студентом у класі сольного співу. Робота з добору навчального вокального репертуару триває упродовж усього навчання студента у закладі вищої освіти та протягом його власної педагогічної діяльності. Часто вчитель музичного мистецтва не може стати кваліфікованим спеціалістом у галузі вокального мистецтва і змушений удосконалювати свої знання та вміння вже на практиці після закінчення вишу. Ця проблема постійно розглядається науковцями та видатними майстрами-вокалістами, але й сьогодні вона є актуальною як для викладачів, так і для студентів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На межі XIX-XX ст. у вокально-методичній літературі означилися певні шляхи дослідження голосу, його виховання та розвитку вокальної техніки. В галузі вокального виховання методисти визначили необхідність комплексного підходу до виховання співацьких навичок та музичних здібностей: тонального, ритмічного та гармонічного відчуттів, музичної пам'яті та слуху, який пов'язувався з

формуванням вокальних навичок. Процес навчання відбувався за дидактичними принципами поступовості, послідовності та свідомості навчання.

В середині XX ст. В. Багадуровим, Ф. Заседателевим, Д. Аспелундом були зроблені дослідження у теорії співу [2; 5; 1], а С. Казанським, С. Ржевкіним, Є. Мілютіним та Л. Работновим – в галузі фізіології, що стосується вокальної методики. Дослідження психології процесу співу (І. Павлов, Ю. Фролов, А. Яковлев) були пов'язані з розвитком спеціальних здібностей, що дало поштовх до розробки умов та принципів створення чистої вокальної інтонації (Ю. Рагс, Н. Гарбузов, І. Добриніна), зонної природи слуху (Н. Гарбузов), напрямків слухової уваги у вокальному виконавстві (Н. Гарбузов, А. Кондратьєв, Є. Орлова).

Проблемі добору навчального репертуару присвячено роботи вчених, педагогів вокалу та виконавців В. Антонюка, Т. Березняка, А. Вікторова, П. Голубєва, А. Доліво, Д. Аспелунда, В. Кузнєцова та інших. Проте проблема добору навчального вокального репертуару для студентів – майбутніх вчителів музичного мистецтва є недостатньо дослідженою і актуальною. Отже метою нашої статті є визначення принципів

формування та технології добору навчального вокального репертуару у класі сольного співу.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Вокальний репертуар є фундаментом освітнього процесу і важливим засобом виховання співака. Однією з основних проблем підготовки студента – майбутнього вчителя музичного мистецтва у закладах вищої освіти є добір навчального вокального репертуару, який має бути спрямованим на розвиток вокальних здібностей, формування художнього смаку, засвоєння жанрів, різнобарв'я стилів вокальної музики тощо.

В. Кузнєцов пропонує здійснювати добір репертуару на основі таких принципів:

- художня цінність та естетична значимість музичних творів;
- доступність для виконання;
- педагогічна доцільність;
- тематичне, жанрове та стилісове різнобарв'я [6, с. 17].

Добір навчального репертуару потребує від викладача перспективного бачення педагогічного процесу як цілісної та послідовної системи, враховуючи індивідуальні здібності студента – майбутнього вчителя музичного мистецтва: темперамент, вокальні дані та загальний рівень музичної культури. Репертуар, який підбирається для кожного студента, має відповідати рівню його вокально-виконавської майстерності та сприяти вокально-технічному і художньому розвитку.

На початку навчання рекомендується застосовувати вокальні твори з невеликим, обмеженим співацьким діапазоном, на середній теситурі голосу, у помірному темпі, з нескладною мелодійною лінією. Добір складного репертуару може призвести до негативних наслідків. Якщо вокальний твір потребує великої сили звуку або знаходиться у незручній для студента теситурі, це може спровокувати травму голосового апарату. В психологічному плані вокальні та технічні труднощі, які студент не в змозі подолати, надалі призведуть до пригніченості, викликані невдачами.

Іншу проблему висвітлює Д. Аспелунд: «Тривала повторність однотипних за труднощами завдань вбиває зацікавленість учня... стомлює, а часто травмує голосовий апарат молодого співака» [1, с. 164]. Дуже часто ми зустрічаємо такі приклади. Студент отримує травми голосового апарату, не впоравшись зі складним вокальним твором без керівництва викладача. Д. Аспелунд пропонує таке розв'язання цієї проблеми: «Загальний дидактичний принцип руху від простого і доступного до більш складного, від знайомого, звичного до незнайомого, безперервність цього руху – запорука здорового розвитку» [1, с. 164].

Працюючи зі студентами старших курсів, ми ускладнюємо репертуар. Чим більше вокально-технічних труднощів, тим швидше ми зможемо виявити рівень вокального розвитку студента, його недоліки, над якими потрібно буде працювати. Цей педагогічний прийом потребує певного досвіду викладача.

Важливо зазначити й те, що на процес формування вокального репертуару має вплив і ступінь емоційної чуттєвості студента. «Завданням викладача є знайти та заповнити відсутню емоційність студента шляхом добору відповідного репертуару та, навпаки, для експансивного студента репертуар необхідно обмежувати мелодійними вокальними творами для того, щоб він встигав контролювати свої емоції» [3, с. 106].

Репертуарний список студента має бути різноманітним за тематикою та стилістикою. На жаль, деякі викладачі з вокалу складають студентам репертуар, обмежуючи творчий процес виконання популярних вокальних творів одного стилю. Такий підхід суперечить специфічним особливостям вокального мистецтва та може призвести до однобічності розвитку студента, копіювання виконавських манер, одноманітності виражальних засобів тощо.

Як засвідчує досвід роботи зі студентами, в процесі навчання в класі сольного співу вокальний репертуар має складатися з основних різножанрових та різностильових творів: вокаліз, народна пісня, романс, світовий хіт та ін.

Вокаліз – це вокальна вправа, твір для голосу без слів, що виконується на голосну або на склади. Вокалізи використовуються для розвитку голосу та вокальної техніки. У вокальній педагогіці велике поширення набули вокалізи Ф. Абга, Дж. Конконе, Г. Зейдлера, Г. Адена, М. Глінки, Г. Панофки, Н. Вілінської, М. Мірзоевої. Якщо студент не знає нот, то в цьому випадку рекомендовано співати вокалізи виключно з назвою нот, а потім переходити на спів на голосну або склади [3, с. 107]. Поряд з перерахованими вокальними вправами існують естрадні вокалізи сучасних композиторів, які відрізняються сучасною гармонією у супроводі та манерою виконання. Як показує практика, студенти без музичної освіти скоріше запам'ятовують естрадні вокалізи і співають їх з назвою нот.

Репертуар студента включає також народну пісню або обробку народної пісні, які виконуються як а cappella, так і з супроводом.

«Особливо потужний імпульс розвитку сценічного життя народної пісні надала нова фольклорна хвиля 60–70-х рр. – суспільно-культурний рух, який відродив інтерес до витоків народнопісенної творчості, його етнічної сутності та імпровізаційної природи» [3, с. 107]. Обираючи народну пісню, викладач має звернути увагу на якість обробки, аранжування, трактування фольклорного матеріалу. Буває, що після невдалої обробки народна пісня втрачає стилістичні особливості або зазнає їх спотворення. Тому в процесі роботи над народною піснею потрібно вивчити її історію, варіанти виконання, відібрати такі прийоми і засоби виразності, які допоможуть відтворити музичний образ цього твору.

Якщо студент має схильність до вокальної імпровізації, можливо проєкспериментувати з народною піснею в джазовій обробці. На музичному аутентизмі побудована творчість таких сучасних виконавців та музичних груп як «ТаРута», «Гуляйгород», «Тартак», Оксана Пекун, Ніна

Матвієнко, Олег Шак, «Волинь», «Go-A», Тарас Чубай та «Нічлава», Квітка Цісик, «Джерела», «Фата Моргана», «Піккардійська терція», «ManSound», «Млада», «Дуліби», «Астарта», вокальні композиції яких можуть стати прикладом для студентів під час добору програм із сольного співу.

Вивчення музичної стилістики фольклорних пісень дуже важливе для студентів – майбутніх учителів музичного мистецтва, тому що на цьому матеріалі виховується інтерес до народної вокальної творчості, формується національне музичне мислення та індивідуальний виконавський стиль.

Романс – невеликий музичний твір для голосу в супроводі інструмента, написаний на вірші ліричного змісту. Жанр романсу сформувався на хвилі віянь романтизму в першій половині XIX ст. Вагомий внесок у його становлення зробили українські композитори М. Лисенко, С. Гулак-Артемовський, Я. Степовий. Чарівні пісенні мелодії також можна почути у вокальній ліриці норвезького композитора-романтика Едварда Гріга. «Золотий вік» романсу припав на початок XX ст. Яскравими представниками цього жанру були О. Вертинський, В. Паніна, А. В'яльцева, Н. Плевицька. Пізніше традиції романсу продовжували Петро Лещенко, Алла Баянова, Ізабелла Юр'єва, Тамара Церетелі і Вадим Козін. Відродження романсу прийшлося на 1970-ті роки, коли романси стали виконувати М. Сліченко, В. Баглаєнко, В. Пономарьова, Н. Брегвадзе, В. Агафонов та інші артисти [3, с. 107]. Але й сьогодні романс не втрачає своєї актуальності. Цей жанр представлений у творчості відомих співаків нашого часу. Обираючи романс до навчального репертуару, слід звертати увагу студента на історію його створення, піджанр, до якого він належить, виконавця та на відтворення загальної настрою літературного тексту.

У репертуарі студентів можна використовувати також джазові твори. Джаз – це вид музичного мистецтва, заснований на імпровізаційності та особливій ритмічній інтенсивності. Специфіка джазу полягає в тому, що музикант не пов'язаний строго написаними нотами. Ця свобода дає змогу спілкуватись між собою музикантам, навіть якщо вони вперше зустрілись на сцені. Індивідуальність стилю джазових музикантів і специфіка джазового мистецтва (імпровізація) дають їм змогу виконувати одну і ту ж тему протягом багатьох років не схоже один на одного. Деякі джазові твори були створені джазменами, але багато пісень було спочатку поп-піснями кінця XIX – початку XX ст., виданими нью-йоркськими видавництвами групи “Tin Pan Alley”, піснями з бродвейських мюзиклів або з голлівудських кінофільмів. Для того щоб виконувати джазові твори в класі сольного співу, викладач повинен познайомити студента з творчістю найкращих джазових вокалістів – Ella Fitzgerald, Billie Holiday, Mahalia Jackson, B.B. King, Peggy Lee, Julie London, Anita O'Day, Frank Sinatra, Bessie Smit, Sarah Vaughan, Diana Washington.

В роботі зі студентами краще пропонувати такі композиції: “A Foggy Day”, “After You've Gone”,

“All of Me”, “All the Things You Are”, “Autumn Leaves”, “Black Coffee”, “Blue Moon”, “Body and Soul”, “By, by, Blackbird”, “Corcovado”, “Cry Me a River”, “Desafinado”, “Fly Me to the Moon”, “Hello, Dolly”, “Here's That Rainy Day”, “Honeysuckle Rose”, “How High the Moon”, “How Insensitive”, “I Can't Get Started (with You)”, “Indiana”, “It's All Right with Me”, “Love for Sale”, “Lover Man (Oh, Where Can You Be)”, “Lullaby of Birdland”, “Misty”, “My Funny Valentine”, “My One and Only Love”, “Oh, Lady Be Good!”, “Perdido”, “Round Midnight”, “Satin Doll”, “Stardust”, “Stella by Starlight”, “St. Louis Blues”, “Summertime”, “Sweet Georgia Brown”, “Take Five”, “Take the ‘A’ Train”, “The Girl from Ipanema”, “The Man I Love”, “The Night has a Thousand Eyes” та багато інших.

Вивчення музичної стилістики джазу є дуже важливим для студентів, тому що на цьому матеріалі виховується інтерес до джазу в цілому, формується музичне мислення та індивідуальний виконавський стиль. Обираючи джазовий твір, викладач повинен звернути увагу студента на різноманітні варіанти виконання. Буває, що один твір може буди виконаний у різних стилях (свінг, босанова, балада). Тому в роботі із джазовим твором потрібно вивчити історію пісні, варіанти її виконання та обрати такі прийоми і засоби виразності, які допоможуть відтворити неповторний музичний образ цього твору.

Світовий хіт – популярний, впізнаний, відомий слухачам музичний твір виконавця, який вийшов на перше місце хіт-параду. У більш широкому сенсі – щось дуже поширене, що подобається багатьом слухачам [3, с. 108].

Пропонуючи студентові світовий хіт, необхідно звернути його увагу не тільки на композицію, але й на творчість виконавця, який заспівав цю пісню. Пісні, які стали світовими хітами, мають деяку кількість cover-версій, які в свою чергу також мають велику популярність. Наприклад, твір “Sunny” співали Ella Fitzgerald, James Brown, Frank Sinatra, гурти “Boney M”, “Jamiroquai”. Таку ж світову популярність має твір і “Georgia on my mind”, який виконували Ray Charles, Louis Armstrong, Billy Holiday, Michael Buble та інші співаки. Пісня “Besame mucho” стала відомою завдяки красивій, простій мелодії та тексту про кохання. Її виконували Julia London, Dalida, Diana Krall, Robertino Loretti, Kenny G, Cris.

У процесі роботи з естрадним репертуаром студентам можна запропонувати твори співаків та гуртів, пісні яких стали світовими хітами: Mariah Carey, Aretha Franklin, Whitney Houston, Etta James, Chaka Khan та інших.

Такий різноманітний навчальний вокальний репертуар сприяє набуттю великого досвіду роботи в різних напрямках вокальної музики. У процесі фахового навчання кожен студент знаходить свій улюблений стиль, який відповідає його темпераменту, вокальній природі та музичному смаку. Тому кожен викладач має допомогти сформувати індивідуальний виконавський стиль студента шляхом вірного добору вокального репертуару.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Отже, процес добору навчального вокального репертуару є найважливішою складовою роботи зі студентами у класі сольного співу. Добір навчального репертуару, виховання своєрідної манери співу та методика постановки співацького голосу – процеси, які мають здійснюватися паралельно, доповнюючи один одного, і є важливими складовими фахової підготовки та професійної діяльності студента – майбутнього вчителя музичного мистецтва.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Аспелунд Д. Л. Развитие певца и его голоса. М.-Л. : Музгиз, 1952. 192 с.
 2. Багадуров В. А. Очерки по истории вокальной педагогики. Вып. 2. М. : Музгиз, 1956. 268 с.
 3. Гмирина С. В. Добір навчального вокального репертуару як складова фахової підготовки естрадного співака. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*. 2016. № 1. С. 105–108. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/maed_2016_1_23
 4. Дмитриев Л. И. Основы вокальной методики : учеб. пособие для муз. вузов. М. : Музыка, 1968. 675 с.
 5. Заседателев Ф. Ф. Научные основы постановки голоса. М.: ОГИЗ-Музгиз, 1935. 114 с.
 6. Кузнецов В. Г. Работа с самодеятельными эстрадными оркестрами и ансамблями. 2-е изд. М.: Музыка, 1986. 148 [2] с.

REFERENCES

1. Aspelund, D. L. (1952). Razvitie pevca i ego golosa [The development of the singer and his voice]. M.-L. : Muzgiz. 192 s. [in Russian]
 2. Bagadurov, V. A. (1956). Ocherki po istorii vokalnoj pedagogiki [Essays on the history of vocal pedagogy]. Vyp. 2. M. : Muzgiz. 268 s. [in Russian]

3. Gmirina, S. V. (2016). Dobir navchalnogo vokalnogo repertuaru yak skladova fahovoyi pidgotovki estradnogo spivaka [Selection of educational vocal repertoire as a component of the professional training of a pop singer]. *Muzichne mistectvo v osvitologichnomu diskursi*. № 1. S. 105–108. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/maed_2016_1_23 [in Ukrainian]
 4. Dmitriev, L. I. (1968). *Osnovy vokalnoj metodiki* [Fundamentals of vocal technique] : ucheb. posobie dlya muz. vuzov. M. : Muzyka. 675 s. [in Russian]
 5. Zasedatelev, F. F. (1935). *Nauchnye osnovy postanovki golosa* [Scientific basis of voice production]. M.: OGIZ-Muzgiz. 114 s. [in Russian]
 6. Kuznecov, V. G. (1986). *Rabota s samodeyatelnymi estradnymi orkestrami i ansamblyami* [Work with amateur variety orchestras and ensembles]. 2-e izd. M. : Muzyka. 148 [2] s. [in Russian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ШЕВЧЕНКО Інга Леонідівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри мистецької освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: особливості професійної підготовки студентів факультетів мистецтв закладів вищої освіти у рамках сучасної гуманітарно-культурологічної парадигми.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

SHEVCHENKO Inha Leonidivna – Ph.D., associate professor of the Chair of Art Education of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University.

Scientific interests: features of professional training of students of art faculties of universities in the framework of the current humanitarian and cultural paradigm.

Стаття надійшла до редакції 05.07.2023 р.

УДК: [796.011.3:378.4](477+438)(045)
 DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-209-338-343

ШЕВЧЕНКО Ольга Володимирівна –

кандидат педагогічних наук, доцент,
 завідувач кафедри теорії і методики фізичного виховання
 Центральноукраїнського державного університету
 імені Володимира Винниченка
 ORCID: <https://orcid.org/my-orcid?orcid=0000-0002-9493-348X>
 e-mail: gimnast.olga@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В УНІВЕРСИТЕТСЬКІЙ ОСВІТІ ПОЛЬЩІ І УКРАЇНИ: СПІЛЬНЕ ТА ВІДМІННЕ, ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Ця стаття розглядає особливості системи фізичного виховання в університетській освіті в Польщі та Україні. Вона порівнює спільні та відмінні аспекти цих систем, зокрема, програми, підходи до навчання та методи викладання фізичного виховання. Звертається увага на різні підходи до організації фізичної активності в університетах кожної країни, включаючи обов'язкові курси, клуби та спортивні заходи. В статті також аналізуються фактори, які впливають на розвиток фізичної культури в університетах, такі як фінансування, інфраструктура та наявність кваліфікованих викладачів.

Розглядається діяльність фахівців фізичної культури, яка присвячується визначенню фізичних можливостей людини, вивченню реакції організму щодо виконання фізичних вправ різної інтенсивності та навантаження; аналізу фізіологічних і психологічних механізмів під час виконання фізичних навантажень; встановлення фізіологічних, гігієнічних, анатомічних, біомеханічних основ тренування в різних видах спорту.

Аналізуються проблеми збереження здоров'я, важливості фізичної рекреації, профілактичного значення занять фізичною культурою, фізичного виховання осіб з відхиленням розумового та фізичного розвитку.

Виявлено, що Польща пройшла три етапи розвитку системи фізичного виховання, які мають свої характерні риси: I-й етап (80-і роки ХХ століття – 1991 рік) характеризується чіткою орієнтацією Польської системи фізичного виховання на систему фізичного виховання в Радянському Союзі; II-й етап (1991-2004 роки)